

СЕКЦІЯ 2

Методологічні проблеми та перспективи розвитку економічної освіти в Україні: формування та реалізація нової парадигми

Падалка О. С.,

НПУ імені М. П. Драгоманова,

М. Київ, Україна

Польська І. І.,

НПУ імені М. П. Драгоманова,

М. Київ, Україна

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ

Людина, її креативність, інтелект і підприємницька ініціатива повинні стати центром розвитку економіки. Саме навколо цього і для стимулювання цього повинно вибудовуватись функціонування державних органів, освітніх і наукових закладів, інфраструктури та всіх інноваційних систем.

В умовах розгортання четвертої промислової революції та переходом світової економіки до шостого технологічного укладу і економіки знань все більше загострюється глобальна конкуренція країн, де інтелектуальний капітал стає основним ресурсом для нової якості економічного зростання і перемоги країн у глобальній конкуренції. Це може загострити нерівність серед країн і, навіть, їх поляризацію відповідно до успіхів у глобальній конкуренції, побудованій не на природних ресурсах і дешевій робочій силі, а на новому рівні використання інтелектуального капіталу та інноваційних технологій.

Внаслідок існування зазначених фінансово-економічних глобальних ризиків та переходу глобальної конкуренції на новий технологічний рівень,

більшість країн намагаються використати поточні переваги економічного зростання як вікно позитивних можливостей для проведення структурних реформ і переходу до інноваційного економічного зростання з метою запровадження шостого технологічного укладу і адаптації до вимог четвертої промислової революції. Для отримання переваг у глобальній конкуренції багато країн використовують національні стратегії інноваційного розвитку.

Створення національних інноваційних екосистем стає головним інструментом перемоги країн у глобальній конкуренції для забезпечення економічного зростання і високих стандартів життя для своїх громадян.

Саме ці механізми самопідсилюючого зростання лежать в основі сучасних конкурентоспроможних високотехнологічних і успішних економік, і саме цими механізмами повинна оволодіти наша держава.

Інноваційний тип розвитку економіки України в значній мірі визначається інноваційною активністю саме закладів вищої освіти, за яку має нести відповідальність не тільки держава, а й самі університети, формуючи ефективну інноваційну політику.

Інноваційна діяльність в освітній сфері є принципово важливою відповіддю на нові сучасні виклики. Як соціальний інститут, орієнтований на майбутнє, сучасна освіта повинна бути інноваційною за визначенням. Імплементация освітніх інновацій є запорукою конкурентоспроможності національних проектів у майбутньому.

У провідних країнах сучасного світу чудово розуміють стратегічне значення освіти та необхідність її розвитку, адже це – запорука конкурентоспроможності національних проектів у сучасному, досить жорсткому, економічному, соціальному та культурному середовищах.

Освіта має вирішальне значення для формування інтелектуального потенціалу, здобуття знання, необхідного для удосконалення всіх сфер життя. Однак, найбільш важливу роль для стійкого економічного і соціального зростання, підвищення життєвого рівня населення відіграє інноваційне знання.

Сьогодні знання перетворились у найбільш важливий фактор економічного розвитку.

Економічне зростання сьогодні є як процесом накопичення знань, так і процесом нагромадження капіталу. Зазначимо, що країни з перехідною економікою і країни, що розвиваються, вже відчували на собі вплив цих перетворень, але ще не повною мірою здобувають з них всі потенційні вигоди. Насправді потенціал генерування і використання знань з метою забезпечення стійкого розвитку і підвищення рівня життя в різних країнах далеко неоднаковий.

Вища освіта – один з найважливіших факторів серед інших комплексних факторів, що визначають величину не лише сукупних факторів виробництва в певній економіці. Закладам вищої освіти належить найважливіша роль у реалізації стратегії економічного зростання на основі знань і у формуванні демократичного та соціально розвиненого суспільства.

Для того, щоб успішно виконувати свої освітні функції, заклади вищої освіти повинні бути здатні ефективно реагувати на зміну потреб в освіті і професійній підготовці, адаптуватися в нових умовах освіти, яка швидко змінюється, а також засвоювати більш гнучкі форми своєї організації і способів функціонування.

У такому контексті необхідно враховувати найбільш широкі напрями діяльності закладів вищої освіти, які сприяють формуванню демократичного суспільства, що ґрунтується на знаннях: підтримка інновацій за рахунок створених нових знань, забезпечення доступу до глобальних джерел знань і адаптації знань до національних умов; внесок у формування людського капіталу.

Зазначимо, що знання самі по собі не трансформують економіку, як і не має гарантії того, що інвестування в наукові дослідження, розробки, або в інші продукти вищої освіти принесе позитивну віддачу. Це пояснюється тим, що знання приносять найбільшу вигоду, коли використовуються в рамках

комплексної системи закладів, організацій і процесів, відомої під назвою «Національна інноваційна система». Незважаючи на труднощі, пов'язані з формуванням національної інноваційної системи, є низка факторів, що сприяють країнам, які прагнуть подолати відставання від передової науки.

Стратегія інноваційного розвитку, яка може бути опорою економічного зростання на основі знань, вимагає наявності розгорнутих систем освіти, які охоплюють все більш широкі верстви населення. Потрібно, щоб ці системи створювали сприятливі умови для навчання людей, акцентуючи особливу увагу на творчому началі та гнучкості з метою розвитку їх здатності постійно адаптуватися до вимог економіки, що ґрунтується на знаннях.

Основні вимоги до інноваційної освіти можна сформулювати в таких принципах.

Перший – більше освіти для більшості людей.

Другий принцип – навчання впродовж усього життя. Потреба в освіті і професійній підготовці - це короткий «життєвий цикл» знань, навичок і професій. Внаслідок цього все більш важливим стають неперервність освіти і регулярне оновлення індивідуальних здібностей, підвищення кваліфікації. Вимоги, що ставляться до неперервної освіти, можуть привести також до поступового стирання меж між базовим і подальшим навчанням. У концепції неперервної освіти пріоритет належить тому, хто навчається.

Процес навчання сьогодні повинен все більше ґрунтуватися на здатності знаходити знання і звертатися до них, застосовуючи їх у вирішенні практичних завдань і проблем. Вчитися тому, як вчитися, як трансформувати інформацію в нові знання, в конкретні пропозиції – все це більш важливо, ніж запам'ятовування конкретної інформації. У новій парадигмі головне – це здатність шукати і знаходити нову, потрібну, актуальну інформацію, яка відповідає вимогам часу.

Змістовна освіта сьогодні повинна стимулювати розвиток усіх аспектів людського інтелектуального потенціалу. Вона повинна не просто робити акцент на доступ до світової бази знань, а й сприяти збереженню багатства національних культурних цінностей.

Інноваційна освіта передбачає також розвиток здатності людини оцінювати моральне значення дій і вибору, ефективно передавати знання і ставити питання.

Завдяки переданню демократичних цінностей і культурних норм заклади вищої освіти є опорою для формування і зміцнення соціального капіталу. Заклади вищої освіти можуть і повинні сприяти зміцненню суспільства, стимулювати суспільну діяльність, сприяти розвитку нових форм навчання і втіленню інновацій.

У міру еволюції систем вищої освіти і зміщення акценту з викладання на засвоєння знань студенти стають більш важливими дійовими особами: як основні партнери, споживачі, суб'єкти навчання.

Кардинальні зміни в освіті нівелюють традиційні часові і просторові межі вищої освіти – і в передових країнах, і в тих, які розвиваються, і в країнах з перехідною економікою. У цих змінах, зумовлених багатьма інноваційними підходами, інституціональна диференціація буде прискорюватися, спричиняючи виникнення великої кількості різноманітних організаційних конфігурацій і моделей.

Інноваційні зміни, таким чином, справляють на систему вищої освіти багатогранний і комплексний вплив.

Підсумовуючи, можна сказати, що освітні інновації та їх запровадження визначають майбутнє освіти, як суспільного інституту, а побудова інноваційної освіти – це стратегічна мета будь-якої держави, що сподівається на конкурентоспроможне майбутнє в сучасному відкритому світі.

Використані джерела:

1. *Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр.* Указ Президента України № 344/2013 від 25.06.2013р.
2. *Загальні збори НАПН України «Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти України: стан, проблеми, перспективи», 24 травня 2022р.*
3. *Концепція «Нова українська школа», 2016 р.*
4. *Кулішов В.В. «Стратегія розвитку України в умовах глобалізації» Економічний аналіз. / Збірник наукових праць ТНЕУ, Тернопіль, 2019р. -12с.*
5. *Радіонова І.Ф. «Нові підходи та традиційні змісти : економіка в системі підготовки вчителів для громадян» / Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 185-річчю НПУ імені М.П.Драгоманова та 85-річчю кафедри економіки освіти, 21-22.11,2019р. – 131-135с.*
6. *Падалка О. С. «Трансформаційні зміни у світовій системі вищої освіти: феномен підприємницького університету» / Нова парадигма економічної освіти у контексті інноваційної моделі розвитку вітчизняної освіти: Збірник III Міжнародної науково-практичної конференції, 30 листопада 2021. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. – 115-130 с.*
7. *Технологія інноваційної освіти : монографія / А.С. Нісімчук, О.С. Падалка; Ін-т пед. Технологій. – Луцьк: Твердиня, 2013. – 456 с.*
8. *Романовський О.О., Романовська Ю.Ю. «Підприємницька і гуманітарна освіта в системі вищої освіти в умовах глобалізації світової економіки» / стаття, Матеріали міжнародної наукової конференції «Проблеми змісту педагогічної підготовки вчителя у контексті аксіологічності освіти», м. Київ, 2015р., 18-31с.*

Радіонова І. Ф.,

**ДВНЗ «Київський національний університет
імені Вадима Гетьмана»,**

**ВНЗ «Університет економіки та
права «КРОК», м. Київ, Україна**

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0941-2867>